

Keman Eğitimi Üzerine Bir Değerlendirme

Zeki ÇUBUK*

ÖZET

Bu makalede Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Müzik Eğitimi Anabilim Dalları'nda Lisans düzeyinde verilen Keman Eğitimi dersi ile ilgili yaşanan sorunlar gözlemlere dayanılarak değerlendirilmiştir. Uzun vadede bu sorunların aşılması beklenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Keman, eğitim, sorun.

ZUSAMMENFASSUNG

In diesem Artikel wurden die auftretenden Probleme im Vidinen Unterrichte, der im Lizenzniveau an den Akademien der schönen Künste, in den Abteilungen Musikerziehung als Hauptwissenschaft der Erziehungswissen Scaftlichen Fakultütan ertcilt wird, auf Beobachtungen beruhend bewertet.

Es wird angenommen, dap diese Probleme auf eine langjöhrlige Zeit beseitigt werden können.

Schlüssel Wörter: Violine, Erziehung, Problem.

GİRİŞ

Eğitim bir süreçtir. Kapsamlı bir süreç. Davranış değiştirme, geliştirme sürecidir.

Bu sürecin üç ana boyutu "bilim, teknik ve sanat"tır. Sanat eğitimi insanın yaratıcılığı üzerine temellenen, ondan kaynaklanan, estetik kaygıyı da

* Öğr. Gör.; U.Ü. Eğitim Fakültesi GSE Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
1 Prof. Dr. Ali UÇAN, İnsan ve Müzik İnsan ve Sanat Eğitimi Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara 1994 s. 71.

içeren bir olgudur. Sanat eğitimi genel, özengen (amatör) ve mesleki (profesyonel) olmak üzere üç ana amaca göre düzenlenip gerçekleştirilir¹.

Üniversitelerin Eğitim Fakülteleri, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri, Mesleki Sanat Eğitimi veren eğitim kurumları olup sanatın iki ana dalı üzerine biçimlendirilmiştir. Resim-İş ve Müzik Eğitimi. Bu iki ana dal, Resim-İş ve Müzik Öğretmenliği programı uygulanarak Milli Eğitim Bakanlığına bağlı İlköğretim ve Ortaöğretim kurumlarına öğretmen yetiştirir. Lisans düzeyinde eğitim verilen bu programları bitirenler mesleki bilgi ve beceriler ile donanmış olarak görev almaya hazır duruma gelirler.

Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda lisans eğitimi boyunca alınan temel derslerden biri "Çalgı Eğitimi"dir. Piyanonun yanında bu kapsamda keman, viyola, viyolonsel, kontrabas, gitar ile şan ve flüt yapılmaktadır. Bu eğitim içinde kemana solo çalgı olmasının yanında, orkestra ve oda müziği topluluklarındaki birincil konumu nedeniyle program içinde özel bir yeri olduğu söylenebilir. Ancak keman eğitiminin öğrenciden, öğretim elemanından, çalgıdan ve içinde bulunulan çalışma ortamlarından kaynaklanan sorunları olduğu bilinmektedir.

KEMAN EĞİTİMİ

Keman eğitimiyle ilgili sorunlar dört ana başlık altında toplanabilir:

1. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlar

1.1. Keman Eğitime Başlangıç Yaşı

Bu konu keman eğitiminin kendi içinde en önde değerlendirilmesi gereken birincil boyutudur. Genelde çalgı eğitimi, özelde keman eğitimi en erken yaşta başlanması gerektiği biliniyor. Çünkü insan bedeninin en kolay eğilebilir, biçimlendirilebilir dönemi çocukluk yaşlarıdır. Sanat yapma istin beğenileri dolu örnek kişilerin özgeçmişleri incelendiğinde görülür ki, çalgı eğitimine hep çocukluk yaşlarında başlamışlardır. Nitekim çalgı müzik öğretim yöntemlerinden Suzuki de çocuğa, hâşşâk dinlenerek müzik dinleterek eğitmeye başlıyor ve 3-4 yaşlarına gelince ebeve, ana dilini öğretir gibi keman öğretiyor².

Oysa Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda lisans düzeyinde eğitim veren kurum olarak kemana başlangıç yaş orta öğretim çağı bir öğrenci için en az 18'dir. Lise ya da dengi kurumlarından mezun olduktan sonra ara verme, birkaç yıl gecikmeyle üniversiteyi kazanılma, başka fakültelerde bir - iki yıl

¹ Dr. İsmail BİLİR, Çalgı/Müzik Öğretim Yöntemleri, Müzik Lisans Ders Notları, Bursa 1987 s. 14.

okuduktan sonra Müzik Öğretmenliği'ni seçme ya da ortaöğretimdeki gecikmeler sonucunda bu alt sınır 20 ve daha yukarı yaşlara doğru uzamaktadır. U.Ü. Eğitim Fakültesi GSE Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'na 1998 - 1999 öğretim yılında kayıt yaptıran birinci yıl öğrencilerinden keman eğitimine yeni başlayan öğrencilerin yaş durumları aşağıda gösterilmiştir:

Tablo: I

1998 - 1999 Keman Eğitimi'ne Yeni Başlayan 1. Yıl Öğrencileri*

Kız	Erkek	Toplam
11	2	13

* Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi çıkışlı öğrenciler bu sayının dışında tutulmuştur.

Tablo: II

Birinci Yıl Öğrenciler İçin Keman Eğitimi'ne Başlangıç Yaşı

KIZLAR									
Yaş	18	19	20	21	22	23	24	25 ve üstü	Toplam
	3	2	2	2	2	-	-	-	11

Tablo: III

Birinci Yıl Öğrenciler İçin Keman Eğitimi'ne Başlangıç Yaşı

ERKEKLER									
Yaş	18	19	20	21	22	23	24	25 ve üstü	Toplam
	1	-	1	-	-	-	-	-	2

Görüleceği üzere lisans öğrenimi için başlangıç yaşı olabilecek 18 yaş öğrencisi sadece 4'tür. Keman eğitimine yeni başlayan 13 öğrenciden 4'ü 18, 2'si 19, 7'si yani % 50'den fazlası 20 yaş ve üzerindedir. Çalgı eğitimi için bu oranın ne kadar düşündürücü olduğu ise açıktır.

1.2. Keman Eğitimiine Yatkınlık

Doğası gereği kimi öğrenciler Keman Eğitimi'ne çok yatkın, kimileri de yatkın görünmemektedirler. Bunun, beden yapısı, kas sistemi, çalgıyı benimseme vb. pek çok nedenleri üzerinde ayrıca durulabilir. Verilen teknik çalışmaları ve etütleri kolaylıkla anlayıp uyum sağlayan ve yerine getiren öğrencilerin yanında, uygun davranış göstermeyen öğrenciler, ayrıca ileri yaşta Keman Eğitimi'ne başlamanın da sıkıntısını yaşamaktadırlar.

1.3. Düzenli - Devamlı Çalışma Alışkanlığı ve İş Disiplini

Özelliği gereği Keman Eğitimi düzenli ve devamlı çalışmayı gerektirir. Öğrenmenin üç temel ilkesi olan "gözlem, taklit, tekrar" Keman Eğitimi için de aynı derecede önemlidir. Öğrenci öğretim elemanını dinler, gözler; söylediklerini onun gibi yaparak yerine getirir yani taklit eder ve sonra bu kazanımlarını binlerce kez tekrar ederek davranışa dönüştürür. Ancak kimi öğrenciler gerek önceki yıllarda kazandıktan türlü çalışma alışkanlıkları, gerekse kondüsyon düşüklüğü ve sağlık koşulları nedeniyle gerekli direnci gösterip düzenli çalışmamakta, gerekli ilerlemeyi sağlayamamaktadır.

1.4. Çalgı Edineme

Çalışmada en büyük kolaylıklardan biri, öğrencinin her zaman yanında bulunduracağı, evinde, fakültede gerektiğinde oturup çalışabileceği bir kemana sahip olmasıdır. Keman ülkemizde teknolojisi yerleşmediği ve gerekli arz - talep dengesi yeteri kadar oluşmadığı için üretilememekte, dış alım yoluyla getirilmektedir. Bu bir çalgı almak öğrencinin ekonomik gücünün aşınca, sıradan, özelliği olmayan ve zorlukla alınan kalitesi olmayan bir çalgı da keman öğrencisinin öğrenme isteğini örselemektedir.

1.5. Beslenme, Barınma, Ulaşım vb. Etkenler

Geninen o ki, kimi öğrenciler, özellikle buldukları kentte değil de ailelerinden uzaktaki başka bir kentte öğrenim görme durumunda olanlar yaşamlarının diğer alanlarında büyük sıkıntılar ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Sağlık koşulları düzenlenmiş uygun mekanlarda kalmamakta, düzenli dengeli beslenmemekte, ulaşımında da zorluk çekmektedirler. Bir öğrencinin kemana devanması dışında hayvoldaya görülmüş, sorulduğunda o gün hiç yemek yemediğini iddia etmiştir. Dışarıdan bakılınca, hiç fark edilemeyen, ancak ciddi bir hastalık olmayan, gıdecek-kalacak yeri bulunmayan ve bunları gizleyen, anlayışla başarı durumu olumsuz etkilenen nice öğrenciler vardır. Bunun arzantısı olarak bu durumda olan öğrencinin yeterli gücü, disiplin ve istek isteği ile motivasyonu da olmayacaktır.

2. Öğretim Elemanından Kaynaklanan Sorunlar

Bu konuda en önemli etken yeterli sayıda keman eğitimcisinin olmayışıdır. Genelde üniversitelere öğretim elemanı yetiştirme başlı başına bir komadır ve üst yönetimler bu doğrultuda çaba göstermektedirler.

Özellikle yeni açılan Müzik Eğitimi Analitik Dallarında Keman eğitimi ile birlikte diğer derslerin elemanlarının da yeterli sayıda olmadığı, öğretim elemanlarının çok sayıda değişik derse girme durumunda kaldıkları gözlenmektedir. Bir de buna çalgı eğitiminin doğasına aykırı olarak çok öğrenci ile ders yapma ve öğrenci-öğretim elemanı arasında eğitim anlayışına

dayanan sorunlar eklendiğinde, Keman Eğitimi'nin doğrudan ya da dolaylı, öğretim elemanı yönünden de olumsuz etkilediği görülür.

3. Çalgıdan Kaynaklanan Sorunlar

Çalgıdan kaynaklanan sorunların başında çalgının kendisinin geldiği söylenebilir. Kimi öğrenciler kendi istemleri dışında yönetsel gereklilikten dolayı istemeye istemeye keman öğrenmek durumunda kalmaktadırlar. Bunun yarattığı gerginliğin de Keman Eğitimi'ni olumsuz etkilediği görülmektedir. Nitekim öğrenci çalgısını değiştirmek için dil dökmekte, olmadığı zaman keman eğitimini sürdürmesinin olumsuz olduğunu gösteren sözde sağlık raporu ile değişikliği sağlamaya çalışmaktadır. İyi bir çalgı, Keman Eğitimi'nde en önemli etkenlerden birisidir, kötü çalgı ile çalışmak zorunda olması öğrencinin öğrenme ve çalışma isteğini alır götürür, köreltir. Ancak iyi bir çalgıya kaç kişi sahip olabilir?

Çalgı sahibi olmak da çok zaman her şeyi çözmez. Keman seçiminde bedensel özelliklerden dolayı küçük boy bir keman alınması gerektiğinde onu bulamama sıkıntısı hep yaşanmaktadır.

Çalgıdan kaynaklanan sorunların bir bölümü de çalgının onarımı, bakımı ve gerekli parçalarının bulunup bulunmamasıdır. Yayının kılları dağılan bir öğrenci, çevresinde onu yaptırabileceği bir usta yoksa ne yapabilir? Eşiği özelliğini yitirdiğinde onu nerede değiştirip işleyebilir? Kaliteli akort kulakları, fiksler, uygun fiyat ile kaliteli teller, kuyruk bağı, kuyruk düğmesi ve gerektiğinde çalgıyı onaracak usta eller nerededir? Kaliteli bir yayın fiyatı nedir? Bulunsa bile alabilmek olası mı? Tüm bunlar Keman Eğitimi'nin çalgıya yönelik sorunları olarak değerlendirilebilir.

Ayrıca tüm bu eksikler giderilse bile, öğrenci çalışacağı etüt ve eserler belirlendikten sonra bunları nereden bulacaktır? Bu kaynakları bulandıran, pazarlayan kaç iş yeri vardır? Örnek baskıları bulunabilir mi? Ya da fotokopi ile çoğaltılabilmesi daha mı ekonomik öğrenci için? Bir kitabı fotokopi ile çoğaltıp yaymak doğru mu? Ayrıca öğrenci hangi kaynaktan fotokopi yapacak? Hocasının verdiği kitaplardan mı? Müzik kütüphanesi var mı? Varsa yayınların oranı ve diğer hizmetlerin yaygınlığı nedir? Ayrıca dinlemek, algılamak ve anlamak üzere çalışacağı eserlerin örnek kayıtlarını içeren kaset, CD var mı? Sorular, sorular, sorular!... Düşünüleceği gibi Keman Eğitimi için gözlenen bu sorular-sorunlar sanat eğitiminin tümü için de geçerlidir diye ifade edilebilir.

4. Çalışma Ortamlarından Kaynaklanan Sorunlar

Keman Eğitimi için kusursuz ortamın özellikleri nelerdir? Ülkemizde kaç Müzik Eğitimi Anabilim dalı'nın özellikle planlanarak yapılmış kendine

ait binası var? Gerçek şu ki öğrenciler kendilerine ayrılabilen müzik dışı binalarda eğitimlerini sürdürmek zorunda kalıyorlar. Bu, hem öğrenci hem de öğretim elemanı için temelde ne kadar sağlıklı bir durumdur? Alt kattan, üst kattan, yan odalardan değişik seslerin geldiği, birbirine karıştığı bir mekanda keman dersi yaptığınızı düşününüz. Ayrıca içinde bulunduğunuz odanın da iyi donatılmadığı, çın çın çatıyı düşününüz. Peki aydınlanma nasıl? Ya ısınma?

Bunlar ders odaları için sayılabilecek eksiklikler. Bir de öğrenci çalışma odalarına bakmalı. Önce sormalı, yeteri kadar çalışma odası var mı? Basında kimi zaman çıkan gürültülü haberler buna iyi bir yanıt olabilir. Banyoda, koridorla, merdiven altında keman çalışan öğrenciler.

Bir de dersler bakılabilir. Müzik sanatının ilkelerine göre düzenlenmiş özel bir proje ile yapılan Müzik Eğitimi binası. Yeteri kadar ses geçirmeyen ders ve çalışma odaları. Prova ve konser salonu. Toplu dersler ve oda müziği grupları için uygun mekanlar. Kütüphane, kayıt stüdyosu ve diskotek. İyi ısıtılmış, aydınlatılmış, temizliği yapılmış sağlıklı ortamlar.

ÖNERİLER

Özellikle sorunlar doğrultusunda aşağıda verilen çözüm önerilerinin katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

- Çalgı eğitimi, anlıyısıyla keman eğitime başlangıç yaşı daha aşağılara çekilmeli. Ancak Özel Sanatlar Liseleri'nin eğitimi ile ilgili bir karar alınmalı. Bununla birlikte ne kadar çok yararlı olduğu açık bir şekilde görülmüştür. Bu yaş sınırı Temel Eğitim I. kademe sonuna çekilmelidir.
- Yeteri sayıda öğretim elemanı sağlanmalıdır.
- Çalgı eğitimi kesintisiz çalışmayı gerektirir. Bu nedenle bu okullar öğrenci varlıklar ile birlikte düşünülmeli, yatılılık değil ancak ona benzer bir barınma ve çalışma ortamı yaratılmalıdır. Öğrenci zamanının büyük bir bölümünü yatılı durumda geçirmektedir. Keman Eğitimi için büyük bir zaman kaybıdır.
- Keman, kemana tamamlayıcı parçaları, bakımının ve onarımının yapılabileceği uzman kişiler ve atölyeler gerektirir. Sanat eğitimi çok pahalı bir yatırımdır.
- Kapsamlı bir kütüphane gereklidir. Öğrenci seslendireceği eserleri rahatlıkla bulabilmeli, örnek CD ve kaset kayıtlarını dinleyebilmelidir. İnternet aracılığı ile başka başka kaynaklara da ulaşabilmelidir.

SONUÇ

Keman Eğitimi ile ilgili belirlenen sorunlar, diğer çalgı eğitimi dersleri, dahası genel olarak Müzik Öğretmenliği Programının tümünü içine alan dersler ve ortamlar için var olan sorunlar ile özdeşdir.

Öğrenciden, öğretim elemanından, çalgıdan ve çalışma ortamlarından, kaynaklanan sorunlar en aza indirildiğinde başarıya giden yolun daha da kısılacağı, olumlu sonuçlar alınacağı söylenebilir.

KAYNAKLAR

1. BAYRAŞA,; Dr. Müfit, Çağdaş Müzik Öğretim Yöntemleri, Yüksek Lisans Ders Notları, Bursa 1997.
2. UÇAN,; Prof. Dr. Ali, İnsan ve Müzik İnsan ve Sanat Eğitimi Müzik Ansiklopedisi Yayınları Ankara 1994.